

Oglas, pripolana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cijenika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbe, oglasne itd. lađu se naplatuju na pred- nacoru pek. Medicinske u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod saružbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu pošta predbrojnika.

Tržišni na vrijeme ne prima, nako to javi odgovarajuću u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina; ako se izvama naplaćuje reklamacije.

Čekovno računa br. 47. 48.

Telev. tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

"Slogom rastu male stvari, a nezloga sve pokriva". Narodna poslovica.

Izlazi svakog utorka i petka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani netiskaju, a ne frankirani neprimaju.

Predplata za poštarnom stoji: 12 K u obće, 6 K za seljake ili K 6, odn. 3 pol godine. Izvan carevine više poštarnina.

Pojedini broj stoji 10 h. koli u Puli, toli izvan iste.

Uredništvo se nalazi u ulici Glinia br. 5 te prima stranke osim nedjelje i svitka svaki dan od 11—12 sati prije podne.

Odgovorni urednik i izdavatelj Stjepo Givić. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

Pristran sud.

I.

Dne 13. t. m. imalo je talijansko političko društvo za Istru u gradskom kazalištu u Rovinju godišnju glavnu skupštinu. Pošto bijahu riješene obične točke dnevnoga reda, dobio je riječ zastupnik dr. Rizzi, da izvesti skupštinare o položaju.

Odbor političkoga društva pozvao je davno prije dr. Rizzi-a, da se pripravi na taj izvještaj. On se je dakle pripravo i dobro proučio svoje gradivo, te mu se nije moglo spocitati da bi bio stogod nepromišljena i u naglosti izrekao. Radi toga podpada govor Rizzi-a strožjoj kritici — jer bijaše promišljen i proučen.

Da je isti govor izrekao koji drugi talijanski zastupnik Istre, il da ga izrekao dr. Rizzi u užem krugu svojih jedno-mišljenika nebismo mu podavali ni pol važnosti. Nu obzirom na socijalni položaj dra. Rizzi-a, na važnu ulogu, koju igra kao državni i zemaljski zastupnik, te kao načelnik grada, u kojem je uredotočena sva moć naše vojne mornarice, dužni smo, da se ošvrtnemo na njegov govor i da ga izpravimo u koliko je netočan, pretjeran i neistinit. Još je jedna okolnost, koja nas nuka, da se pozabavimo sa govorom dra. Rizzi-a. Poznato je kod nas obćenito, da uživa g. Rizzi kod vrhovne uprave naše vojne mornarice velik opliv i da ga vladini krugovi više cene nego li njegove drugove, te da je on na temelju svega toga predestiniran, da bude nasljednikom sadašnjeg zemaljskog kapetana, da bude dakle zemaljski kapetan, predsjednik zemaljskog sabora i odbora, znak da bi njegove riječi imale više vrijediti nego li kojeg običnog talijanskog vikača.

Promatrajuć s tog gledišta govor dra. Rizzi-a, mora da prizna svaki nepristran

sudac nepobitnu istinu, da to nije govor ni odličnog prvaka jedne stranke, a još manje jednog kandidata za onako uzvišeno i važno mjesto, kao što je mjesto zemaljskog kapetana i predsjednika sabora jedne pokrajine.

Prelazeći na govor dra. Rizzi-a, slediti ćemo ga u svih važnijih točkah, koje se tiču našega javnoga života, te ćemo nastojati, da izrečemo o njih pravedan i nepristran sud.

Na uvodu reče govornik, da će morati od sada talijanski zastupnici stupiti među izbornike i među narod, da ga izveste o svojem djelovanju, jer da nije dosta, što se jedino na ovakvih skupštinah govori i razpravlja.

U tom se slažemo posvema sa govornikom, jer su to i, sada činili i čine naši zastupnici koji državnih toli zemaljski. I mi želimo čuti talijanske zastupnike među izbornici, i to najprije g. Rizzi-a, kad bude kao državni zastupnik izvanjskih obćina zapadne Istre talijanski izvišćivao ogromnu većinu izbornika toga izborničtva hrvatske i slovenske narodnosti. Neka stupi dakle g. Rizzi — među te izbornike pak da ga vidimo kako će veseo i zadovoljan ostavljati izbornike, koji ga nisu birali, koji su bili odlučno proti njemu i koji su u izbornoj borbi podlegli — premda u velikoj većini — spletkam, varkama i nasilju talijanske stranke i njezinih zaštitnika.

I njegova druga, vladinog zastupnika V. Kurije, glasovitog Bennati-a želimo čuti i vidjeti među izbornici toga izborničtva. I on biti će dobro došao našem puku širom Istre — ne u talijanskih gradčićih, nego po vanjštini, koja čini sama veliku većinu izbornika cele pokrajine. Na djelo dakle gospodo zastupnici, da se vidimo lice u lice pred ogromnom većinom izbornika obiju onih izborničtva, pak čujemo

jest li vas oni birali, da vidimo jeste li vi njegovi zastupnici ili ste zastupnici vladajućeg sustava u Primorju.

Izpitivanje političko-narodnih dogodnja u Istri — reče nadalje govornik — nemože proizvesti nego li bol i nezadovoljstvo, čemu nalazimo lieka jedino u izvanrednom rodoljublju, što ga pokazuje naš narod u ljutoj borbi, koju bijemo. Ne, varate se gospodine zastupniče, jer precijenjujete u velike to rodoljublje vašeg puka. Uspjeha, na koje ste vi ciljali i koje pripisujete sumisljenom rodoljublju vašega puka, nemožete pravedno pripisati ni sebi, ni vašim drugovima ni vašem puku, nego posve nekome drugomu. Ono zivalno odobravanje, onj glasni povici, kad ste spomenuli izvanredno rodoljublje vašega naroda, isli, su u prvom redu visokoj vladi i njezinim podređenim širom Istre, koji ju vam pomogli do izbornih uspjeha.

Državna korist i potreba parlamentarnog ravnovesja u cislajtaniji — reče nadalje — sili vladu, da računa sa Niemci i Slaveni, koji su jaki. Ona nemože dakle stitiiti probitke talijanske narodnosti u Tirolu proti Niemcem, u Primorju proti Slavenom.

Predpostaviv tu nepobitnu činjenicu uvidili ćemo kakva je naša sudbina i kako su krive pritužbe Slavena, koji se smatraju žrtvom bečkih vlada.

Nevalja vam ni ta g. zastupniče. Od početka ustavnog doba pak do danas nisu Slaveni naše pole monarhije nikada imali prvu ili glavnu riječ kod državne uprave, premda sačinjavaju veliku većinu državljana. Bilo je slavenskih ministara u pojedinih ministarstvih, bilo je slavenskih stranaka, koje su sačinjavale sa Niemci parlamentarne većine, nu ti ministri i te stranke nisu se znale ili nisu mogle okoristiti se svojim položajem. One su bile vazda izrabljivane na korist drugih

a na štetu sviju nas. — I zastupnici naših južnih pokrajina, Hrvati i Slovenci bili su negdje uz parlamentarne većine, ali narod naš od tog nije imao koristi druge, van da mu ovdje li ondje dobabiše koju mrvicu sa gospodskog stola.

Što opažamo nasprot s talijanske strane? Njihovih nije bilo ministara; njihovih zastupnika bijaše samo šačica pa ipak su imali do sada, stono rječ, vjetar u krmu. Poput njihove braće u kraljevini, koji su u svih vojnah, koje su vodili za jedinstvo svoje domovine, uvijek i svuda dobili batina, pa se ipak ujedinile — zeli su i oni uspjeh za uspjehom okoristujući se visokimi zaštitnici, državnimi zamršaji i ponajpače zasliepljenošću vlade — kako je ono iskreno priznao nekdanji agent zemaljskoga odbora u Liburniji — pokojni Cuder.

Kad bi vriedile predpostavke dra. Rizzi-a austrijske vlade morale bi biti u istinu sklonije Niemcem Tirola i Slavenom Primorja nego li Talijanom toj i tamo, nu nit vriede njegove predpostavke a još manje njegovi zaključci. Niemci Tirola uzivaju doduše povlastice vladajućih stranaka, ali nisu ni iz daleka nasilni i brutalni napram talijanskim zemaljskom, kao što su Talijani u Primorju napram Hrvatima i Slovencem, koji su tu u većini.

Naše su dakle pritužbe i naši vapaji, g. zastupniče, posve opravdani i istiniti, jer mi stojimo sto puta gore pod vašim gospodstvom nego li Talijani Tirola pod njemakim. Mi opetujemo i naglašujemo, da zavidjamo položaj vaše braće u južnom Tirolu. Mi se doista smatramo i moramo se smatrati ne samo žrtvom bečkih vlada, nego li također žrtvom talijanske bezobraznosti, talijanskog nasilja i talijanske brutalnosti.

PODLISTAK.

S kojih razloga gube mnoga djeca volju za nauk, a po dovršetku nar. škole zanemare knjigu i daljnju obrazbu. Kako da se tome deskoti?

Piše: Veljko. (Nastavak).

A u čemu da potražimo prvi i glavni uzrok sadašnjemu stanju, u kome se većina ili barem dobar dio obitelji nalazi? U čemu, ako li ne u vjerskom indiferentizmu, koji je u sadašnja vremena zavladao, te tomu se dobar temelj već i u obiteljskoj knći polaze; — u knći, gdje se i samo spominjanje vjere smatra poniženjem za sadašnja tobože prosvietljena vremena; u knći, gdje se ismijavaju i za dokaz nekakvog višeg napredka, poruzi izvrstavaju sad jedne sad druge vjerske istine; u knći, gdje je svaki vjerski osjećaj odavna već utrnuo; u knći, gdje se nalaze takvi, koji hoće, da svoje prste zabadaju u crkvene stvari.

Da, rekli mi tobožnji liberalci stogod im drago, ja se ipak niti najmanje ne slidim otvoreno i glasno izjaviti, da je vjerski nehoj u obitelji prvi i glavni,

rekao bih, i jedini uzrok onomu rasulu, koji joj prieti, i kojemu onako zavezanih očiju u susret hrli. Da je tomu tako, svjedoči nam sam bezbožac Diderot, koji očit kaže: „Bes vjere — religije — nema krieposti, bes krieposti nema zadovoljstva“. Svjedoči nam, Francuz, Guillot, kad kaže: „S iztečenom religije, iztežava posve često svaki viši ideal. Domovina, obitelj, dužnost nisu više nego prazne riječi, koje izasivlju smiehi isto onako, kao što ga izasivlje riječ religija. Cinišam i okrutnost djetinjta nije još nikada do ovoga stepena doprla“; svjedoči nam N. Macchiaveli kad kaže: „Gubitak pobožnosti i vjere izasivlje sa sobom mnoštvo neprilika i nebrojene nerado“. Svjedoči nam Buxher, koji veli: „S religijskoga uzgoja tek vriedi ostali uzgoj, bez njega je sve varka i obmana“; svjedoči nam Jules Simon, koji tvrdi: „Pravi se uzgoj temelji na čudoredju, a čudoredju je čuvati sam Bog“; svjedoči nam to i naš vrli pedagog S. Basariček, kadno kaže: „Bez religije ne bi čovjek bio ino van nešto razumnija i lukavija životinja. Ona je — vjera — najviše dobro; a pošto joj je predmetom sam Bog, s kojim nam se valja držati, to nam ona ujedno označuje i glavnu svrhu uzgoja; svjedoči nam, a da

dulje ne otežemo Cesare Cantù, koji tvrdi: „Da nema Boga, trebalo bi ga stooriti“; a i sam zloglasni Ravaachol, koji, upitan od predsjednika sudista vjeruje li u Boga, odvrati: „Da sam u Boga vjerovao, ne bih doista bio učinio ono, što sam učinio“! Pa da, upravo takvi roditelji jesu jedni između prvih, koji viču prama narodnoj školi, ti su oni, što nepojme zardalka narodne škole; — zar takvi roditelji promisle — što rekoh promisle — niti na kraj pameti imaju, da svoju djecu nevinim srcima usade ljubav prema njoj, prema znanju, prema učitelju. O, takvim je to deveta voda kisela. Oni samo otekuju čas, kada će se sa riešiti onih pet ku-kavnih sati na dan. Da, upravo oni ti viču i laraju u glas: Škola mi je pokvarila sina, ona će mi da pokvari i kćerku! Pa koliko ih imade, koji drage voje silju svoju djecu u učionu; a koliko i koliko bi ih pomanjtkalo u toj dužnosti, da ih zakon na to ne sili?

Nu imade ih koji rado silju svoju djecu u učionu, ali se istodobno i oni usudjuju prislići po koju krpicu učitelju, porugljivo oponašati glas — nota bene — pred djecom — ističati njegove mane,

proglasiti ga s maha bezbožcem, nije li im namah zapoviedio, da kupe katekizam, nezalicam, nje li ih ipso facto, naučio da piše, svoje ime i prezime. I eto na taj način; uz častne iznimke — odgajaju se djeca prije nego što ih pošalju u učionu, prije nego li ih predadu učitelju. Pa može li takvo diete, koje je dosele bilo obiknuto slušati razmjerice, ogovaranja, klevetanja; koje se učilo svakovrstonom laži, samo da bude na obranu jednom ili drugom članu obitelji; koje dosele nije bilo naviknuto izvršavati nikakvih zapovjedi; koje je odgojeno u obitelji, u kojoj je zavladalo vjerski indiferentizam; komu je skola predstavljena kao kakva kazniona, a ne kao zavod kome je zadaća da izkorieni zle navike, kome je zadaća, da ga podigne iz onoga kola i učini miloga Bogu i ljudima; kome je zadaća, da mu utre put do znanja i kulture, — a učitelj kao njegdašnji kupral, koji bez obzira — pravog i krivog — knzni i zlostavlja — da prigrlji učionu, koja će ga odsele u sasma protivnom pravcu uzgajati, da objubi nauk pomoću, kojega će se jednom materijalno, moralno i intelektualno da podigne. (Nastavak)

Sjećajte se
"Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Istra — dio Italije — ili kolonija?

Jedno hrvatsko obćinsko glavarstvo Istre priposlalo nam je talijanski sastavljeni poziv na sudjelovanje kod poljodjeljsko-obrtničke izložbe, koja će se obdržavati mjeseca septembra t. g. u mjestu Lodi u okrugu Milana. Takvih poziva dobila su stalno i druga obćinska glavarstva Istre, osobito ona, za koja drže gospoda u Lodi-u, da su u talijanskih rukuh i napućena talijanskim stanovništvom.

Odbor za ustrojenje poljodjeljsko-obrtničke izložbe u Lodi-u kaže medju ostalim u svojem pozivu:

1. da se nesmije u nijednom očitovanju zaboraviti rodoljubni ideal, najpauče najširi ideal, koji hoće, da obuhvati u moralnoj svezi pobratimstva misao i djelo talijansko, gdje god ono izbija na površje.

2. odboru za priredjenje izložbe činilo se potrebitim, da se očituje i kod predstojećeg blagdana radnje i tjelesnog odgoja takva misao, i da se sakupi podpunu ilustraciju čitave krasne zemlje, gdje se govori naš milozvučni jezik, kao što i uspomene talijanskih kolonija, koje časte u tudjini naše ime. U tu svrhu i u znak pobratimskog čuvstva šaljem vam skupinu ilustriranih razglednica sa molbom, da nam vratite vaših razglednica o krunjeh, legacijah, školah, bolnicah i bilo koje očitovanje misli i rada talijanskog u naših kolonijah.

Nadamo se, da ćemo na taj način moći kod predstojeće izložbe prirediti posebnu dvoranu, u kojoj će biti sva Italija sa svojim kolonijama ilustrirana na poduku i zabavu posjetiteljem. A da usavršimo rodoljubnu svrhu zbirke, podariti ćemo ju kasnije društvu Dante Alighieri, da se njom okoristi u prilog proširenja talijanskog jezika i kulture.

Slavni izložbeni odbor u Lodi pozivlje dakle istarske obćine, da sudjeluju kod izložbe, na kojoj će se naći na okupu u moralnoj svezi pobratimstva misao i djelo talijansko, i na kojoj se ima sakupiti podpunu sliku krasne one zemlje sa njezinimi kolonijama, u kojih se ori milozvučni talijanski jezik.

Valja da priznamo istinito i iskreno, da nas je slavni izložbeni odbor u Lodi-u stavio u veliku nepriliku. Pozivajuć istarske obćine na sudjelovanje kod izložbe u svojem mjestu, zaboravio je naime kazati, da li spadamo mi Istrani "u onu krasnu zemlju, u kojoj se milozvučni jezik ori" ili nas smatra pukom talijanskom kolonijom. Mi smo svakako za ono pravo tumačenje, jez znamo, da si države stvaraju kolonije milom ili silom t. j. oružjem ili pismenimi ugovori. Oružjem nije još Istra bila od Italije zaposjednuta i pripojena, a da postoji kakav pismeni ugovor između Italije i Austro-Ugarske, po kojem bi bila Istra talijanskom kolonijom, nije nam u istinu poznato. Njeg. preuzvišenost ministar izvanjskih posala g. prof. Goluchowski zaduzio bi nas u velike, kad bi nas ove neizvjestnosti riešio. Ako toga već neće kao diplomat, a ono neka nam zadovolji kao poljski rodoljub radi slavenske usajemnosti.

Mi smo dakle za najviši ideal izložbenog odbora, koji ideal hoće da i nas obuhvati u pobratimskoj svezi. Ta inače i ne može da bude! Zar će nas Istrane, da slavi u isti red sa poludivljimi stanovnici Massau-e, koji su doduse dali Italijanom, massa botte, ali su ipak talijanski kolonista?!

Pozivljemo, dakle sve istarske obćine, ne samo talijanske, nego takodjer hrvatske i slovenske, da se odazovu rodoljubnom pozivu slavne gospode u Lodi, da se tamo nadjemo svi na okupu u posebnoj dvorani, bar na papiru sagrijeti u znak moralne (za sada još) sveze pobratimstva.

Dužni smo to svi Hrvati i Slovenci tim više, jer će pak onaj slavni izložbeni odbor sve nas onako zagrijeti podariti rodoljubnomu društvu "Dante Alighieri", da nas čim prije putem talijanskog jezika i kulture — ubije!

DOPISI.

Iz Tinjana pišu nam 20. t. m. j.

Neću, da se osvrćem na dopise i razgovore koje donasa na porugu našim čestitim prvakom i prvim boriteljem svete nam stvari u Istri, zloglasna "Nesloga", uređivana po onom izdajničkom nestvoru, koji se u mig oka na svoju propast upoznao sa najljucimi protivnici, bilo Talijani bilo Šarenjaci Istre, već se smatram dužnim, da par iskrenih rieči kažem za to, da upoznaju neuki i zavedeni, kako su se nekoji dali u paklenske njegove mreže.

Negovorim od onih, koji su već po svojoj zlobnoj naravi, ne samo u narodnom, dali u svakom drugom pogledu navadni klevetati i ogovarati svoga iskrnjega, bilo on kriv ili nekužan, jer su takovi stvoreni za to, samo, da svomu zlobnomu i strastveno pokvarenomu srcu zadovolje.

U prošlom decembru prošlo je 13 godina, što su naši ljudi složno i vjerno, sledeć primjer i slušajući razborite poduke našeg prvaka, koji još danas Bogu hvala stoji na čelu obćine, preuzeli tvrdnjavu iz talijanskih rukuh, te ju izručili mužem naše krvi i jezika.

Nitko pametan, i bar nekoliko pošten, nemože oporeći, da nije naša obćina u tom razdobju, orijaskim korakom u svakom pogledu napredovala na čemu nam tužni naši susjedi Montričci, Sv. Ivanci, Sv. Lovrećani zaviduju govoreć: Lahko vam Tinjanci, imate svog poglavara, koji vas uči, koji skrbi za vas u svakoj potrebi, ah da ga možemo i mi imati; bimo bili sretni i bimo mu bili više zahvalni i ga više ljubili negoli Vj.

Neću ovdje navadajati što se je u ovoj obćini učinilo, jer to svi obćinari dobro nadu.

Ali ipak se našlo ljudi naše krvi i jezika, koji, mjesto da Boga hvale, da su u takvoj obćini, nekoji javno a nekoji tajno, podkopavaju i ruše mir, siju mržnju i neprijateljstvo proti duhovnim i svjetovnim poglavarom i učiteljem, izmišljajuć i pišući stvari nečuvene u onoj nečistoj i bogumrskoj straci iz Matulja.

Naši poglavari i učitelji čine svoje dužnosti i nemare kako ni nijedan pametan čovjek za klevete, kojima jih obisipava propalica jer jim to služi na sve: veću čast. Nu neuk to neshvaća, zato ga treba požaliti i podučiti koliko moguće.

Zaliti i oplakivati je one Talijane, koji su se poprimili tako ogavnog sredstva, koji onu stracu primaju i ju razpačavaju. Ovakvi ljudi izgubili su svaku iskru poštenja izgubili su stid i sram kakvo i čuvstvo do svoje narodnosti, ne razmišljajuć, da sve ono, što se na nepoštenju zida, ruši se i propada, te sami sebe pred pošteniimi Talijani ruglu izvrjavaju i svojoj narodnosti više štode negoli koriste.

Oplakivati je pako još više onu pešćicu izgubljenih i bedastih ljudi u Kringi i Tinjanu, koji primaju od duševno propalog čovjeka rog za svičtu. Gledaju, ali sirote nevide na svoje oči, kako jim se svi rugaju, da onakove laži i izmišljotine, što piše "kravlj", što nije bilo niti ne bude, vjeruju, šire i drugim pripovjedaju.

Oplakivati i zaliti je najviše onoga, koji znađe bolje negoli ja, koji ovo pi-

šem, razlikovati dobro od zla, al ipak se naslađuje, polajno širi i preporučuje, neukim govoreć e kad je štampano, mora biti istina, kad se neće da opravdaju oni, na čije potkneje napada u toj novo pečenoj bezvrjeskoj novini. Neću imenovati nikoga, ali nek razumije na koga spada i nek se krevljavom rukom pokaje. Častna i Slovana gospodo i žeteti, koji ste na tomu griješili, spomenite se na petu i osmu zapovjed božju.

Zločin ogovaranja i licumjerstva će vam lebditi pred očima i na skrajnom času Vašeg života, što, biste onda rado popravili, a nećete moći. Utkradeno i krivo stečeno imanje je još moguće povratiti i to popraviti, ali licumjerno ozloglasivanje nekužnog iskrnjega svoga, je nemoguće popraviti.

Imajte na pameti ovu izreku:

Namjere osnovane za hiteti nekužnomu škoditi, onomu štode, koji jih sanje; a dobro i spasonosno svjetovanje na korist svoga bližajega, koristi onomu, koji ga daje.

Na razmišljanje onim na koje spada!

Zadar, 15. srpnja. U dalmatinskom saboru, koji se je prošle sedmice zatvorio, bilo je više burnih sjednica. Pravašna atranka, usljed naknadnih izbora, imala je dva nova zastupnika. O radu istog sabora bilo je već nešto spomenuto u Vašem listu, te malo preostaje da se govori, tim imanje što znamenita ništa i nebijase: osim obićnog glasanja računata nikakove nove zakonske osnove. Kano predjašnjih godina nije bila glasovana predračunana svota za podignuće javne-pučke talijanske škole u Spljetu, koju bi vlada htjela podignuti protiv volje dalmatinskog sabora.

Za rasprave dokazali su hrvatski zastupnici nepotrebu takove škole ustavši i proti podizanju leginih škola, u koje, oni isti koji ih ustrajaju nešalju svoju djecu već je silju u hrvatske a u talijanske tjeraju djecu zavedenih težaka i zanatlija pobudjujuć u njima mržnju na svoj narod i na svoj jezik, te time bezpotrebna i pučka javna, koju bi narod uzdržavao protiv sebe. Primljen je predlog da se novac što će se utjerati na korist pokrajine sa površka pristojbina za prodaju žesta, doznači pučkim učiteljima u odredjenom razmjeru i tim donekle doskoči njihovim potrebam dok se stalno ne uredi njihova plaća.

Primljene su razne resolucije, kano ona dra. Čingrije glede zlosretnne klauzole na vino, već prihobene u "Našoj Slogi" i ona Biankinijeva, da se vojnička služba kod mornarice sniži od četiri na tri godine. U poslu vrhovne obćine, izabrani odbor da sudi na temelju spisova, većina istoga (svi narodnjaci) izjavila se je ne nadležnom da izreče sud a preko predloga manjine da se glasuje nepovjerenje zemaljskom odboru, narodnjaci glasovaše u saboru da se predje na dnevni red. Zastupnik Mrkušić, sjetio se je tek sada da je bio izabran možda još gorim sredstvima i gorim iskვენjenjem naroda nego li zastupnici u Istri, i odrekao se mandata malo dana, prije nego su mu isticalo godine te pozivaše zastupnika Vukovića koji zajedno s njim u onom izbornom kotaru bio imenovan, da sledi njegov primjer, ali je ovaj radje pošao na ladanje nego li da to uradi i da nečuje sve tužbe protiv njegovog izbora. Napokon se je progovorilo o izgredima i divljačkim napadajima talijanaša u glavnom gradu Dalmacije protiv Hrvata i o neprestanim izazivanjima gospodske futare te se je pozvala vlada da im stane na put energijnim koracima, kad obćinsko redarstvo nije sposobno da čuva osobnu slobodu Hrvata u Zadru, pače ga se vidi kano neko zaledje izgrednicima.

Franina i Jurina.

Fr. Ča da j' bil doktor Fritalja i po drugi put doktoran?

Jur. Ča morda nemerita onaka persona?

Fr. A kako j' to bilo?

Jur. Prvi put su ga duhtorali na Voloskem samem jaji, a drugi put u Opatije z jaji i z kunpanadigum.

Razne viesti.

Političke:

Austro-Ugarska. Poluslužbeni listovi

tuže se na Mladocete, da su posljednje sokolske svečanosti u Pragu, te poznati govor ruskoga generala dostatno pokvarili uspjeha, što ih je bio postigao ministar Koerber sa posjetom njegov. veličanstva u Pragu. Niemci, da su napram vladinim nakanam ohladili upravo radi spomenutih svečanosti.

Odlazak slovenskih zastupnika Goričke iz zemaljskoga sabora osuđano je silno Talijane, koji nebijahu na to pripravni. Tim odlazkom pokopali su za sada slovenski zastupnici talijansku osnovu o gradnji zemaljske ladanice.

U štajerskom saboru razpravlja se o zemaljskom proračunu. Kod glasanja bijase zabaten predlog konservativnog Niemca zastupnika Wagnera, i na to oduležiše se svi konservativni zastupnici prije nego li je došlo do glasanja o protu predlogu zastupnika Wagnera. Radi toga morao je predsjednik dignuti sjednicu, jer nebijase dostatan broj zastupnika. Jedan od članova njemačke narodne stranke u štajerskom saboru kaže, da bijase taj izstup konservativaca samo pokus za istup, koji će slediti u petak za razprave o promjeni izbornoga reda, što, no ga pobijaju oštro konservativni zastupnici.

U susjednoj Kranjskoj započela je jurve izborna agitacija. Prošloga čedna bijase u Ljubljani sastanak pouzdanika narodno napredne stranke, na kojem je dr. Tavčar izvjestio o netom minulom saborskom zasjedanju, a dr. Ferjančič objasnio program stranke. Taj program prihvatila je stranka jednoglasno. Po njemu zastupati će narodno napredna stranka stanoviste narodne autonomije, te će se boriti za slobodni razvitak narodnosti u političkom, kulturnom i socijalnom pogledu, tražeći podpunu ravnopravnost slovenske narodnosti u svakom obziru. Stranka traži kršćansku školu nezavisnu od svake crkvene uprave; priznaje ravnopravnost svih staleža, ali želi, da se osobito pomogne radničkom i gospodarskom staležu u svakom pogledu.

U zemaljskom saboru u Tropavi razvila se je žestoka razprava o izvjestaju odbora za izravne izbore sa tajnim glasanjem u izborništva seoskih obćina. Izvjestitelj Komarek predložio je, da se predje na dnevni red i da se izruči zemaljskomu odboru molbu za izravne izbore za tajnim glasanjem. Nakon podulje razprave bijase prihvaćen predlog, da se izruči zemaljskomu odboru zakonsku osnovu, tičuću se promjene izbornoga reda i sniženja poreza, te da ju podnesu na novo saboru na razpravu nakon potrebitih izvada.

U Solnogradskom saboru bijase prihvaćena zakonska osnova o promjeni izbornoga reda za pokrajinski sabor. Polag te osnove povećava se broj zemaljskih za-

stupnika, te se stvara dva nova mandata, i to jednoga za Solungrad, a drugoga za izvanjske občine u Halleinu. Osim toga prihvatit će zakonsku osnovu glede uvedenja izbornih izbora u izborničtvu izvanjskih občina.

Dolno-austrijski sabor koji je dovršio svoj rad dne 20. t. mj. rješanjem zemaljskoga proračuna, neće se više na jesen sastati, kako se je prvobitno govorilo.

Gras Gara. Na Cetinju imenovan je srbskim poslanikom sadašnji vojvod ošanski u Beču Antonić. Nedavno priredio crnogorska mladež na Cetinju vojvodu Plamenicu povodom 50-godišnjice njegove službe srdačnu ovaciju, kod koje je sudjelovao i prijestolonasljednik knežević Danilo. U nagovoru, što ga je izrekao svečaru Danilo, slavio je ovoga kao junaka i vjernoga državnoga službenika. Prešav na visoku politiku, zado se je knežević i o novu monarhiju oprezno, ali dosta jasno. Govoreći o odnosu u Albaniji, reče knežević, da se srebrnom neđa sputa sloboda jednoga naroda kao što su Arbanasi, niti se može stegnuti bijelim konopi fratrova. Hrabar i slobodan taj narod kad bi se i samomu sebi ostavio, on bi se utekao k ognjištu slobode tamo preko mora, gdje je svaka narodna težnja vazda zaštitu našla.

Srbija. Ruski listovi pišu, da će se posjetom srbskih kraljevskih supruga i kneza Ferdinanda bugarskoga ojačati slavenka uzajamnost na Balkanu, što se je već djelomično postiglo horavkom ruskoga velikoga kneza Aleksandra Mihajlovića u Bugarskoj. Srbski listovi donose iz Stare Srbije mnoštva pritužba na turske oblasti, koje idu zatim, da se srbski življ iztrijebi iz te pokrajine. Svuda su Srbi stjerani u mala sela, obkoljena odasyud od krvoločnih Arnauti. Na Kosovu da ima još jedva jedna trećina Srba napram Arnautom. Ubijstva, koja idu za konačnim iztrijeljenjem Srba u Staroj Srbiji, jesu na dnevnom redu. Taj arnautski zulum da je napečen jedino proti Srbom pravoslavne vjere, dočim da su Srbi drugih vjereizpoviesti od Arnauta stjednji. Idemo da vidimo što će turski listovi na te srbske tožaljke.

Bugaraka. Sada je konačno odlučeno, da će biti glavna razprava proti Sarafovu, bivšemu predsjedniku macedanskoga odbora dne 12. augusta u Sofiji. Zadnji posjet ruskoga velikoga kneza Aleksandra Mihajlovića u Bugarskoj podignuo je uplir i ugled sadašnjoj bugarskoj vladi i knezu Ferdinandu.

Kudja. Dne 22. t. mj. primio je sultan u Carigradu u audienciju ruskoga velikoga kneza Aleksandra Mihajlovića u pratnji ruskoga poslanika Sinovjeva, te se je veliki knez u toj audienciji oprostio sa sultanom. O boravku velikoga kneza Aleksandra Mihajlovića u turskoj prijestolnici pišu naknadno listovi, da je sultan naložio, da se izkažu ruskomu gostu sve pripadajuće mu počasti. Sultan je dao u svojoj palači velikomu knezu na počast sjajnu gostibu.

Mjestne:

Imenovanje. Njeg. vel. kralj imenovao je upravitelja mjestne župe katedralnog kapitula u Puli, g. J. Gutta, stolnim dekanom. — Nadučitelj g. Ernest Jelušić, imenovan je ravnateljem učiteljem na hrvatskoj dvostranoj (prije jednorazrednoj) školi družbe sv. Cirila i Metoda u Puli.

Naša „demokracija“. U nedjelju doznali smo konačno za sretan uspjeh izbora u našoj demokraciji, u kojoj već sada vedri i oblač naš magnifico, koji ima na sebi valjda jedino blato na poplath-demokratsko, dočim je sve ostalo ultra-aristokratsko. (Sudjelovanje kod izbora moralo je biti veoma skromno jer je odano pojedincem najviše 142 a najmanje 76 glasova.

Sada nam dakle već nista ne fali. Imamo novu upravu demokracije, pak novo gradsko zastupstvo, koje će

izabrati demokratskog načelnika Rizza, koji će uložiti sve svoje sile, da postignemo svi demokraciju kao što je i on.

Skoro zaboravismo kazati, da bijahu izabrani u ravnateljstvo demokracije i naši stari prijatelji i drevni florentinci sa kvaternarskih otoka Stanić i Bolmarčić, koji imaju toliko demokratskog na sebi, što im je sva rodbina — kao i naša — kopačke ruke, a oni su danas veliki šifori. **Protiv širenja zločinca Aleksere,** koja se je pojavila u vinogradih susjedne Fazane, poprimljene su sve zakonom propisane mjere, da se svakom širenju te nevolje na put stane. Preporučamo našemu puku da se strogo drži navedenih propisih na korist svoju i tuđu.

Pokrajinske:

Imenovanje kod pošte. Računarski preglednik g. Karlo pl. Höger imenovan bijahše savjetnikom i ostavljen u računarskom odjelu poštanskog i brzojavnog ravnateljstva u Trstu; imenovani su nadalje računarskim asistenti kod istog ravnateljstva g. Makso Svoboda i Karlo Pircher.

Odlučan djak — Slovenac. Na visoj trgovackoj školi Revoltella u Trstu položio je izpit sa odličnom djak zadnji tečaj g. Josip Mahne mladi, sin odlučnoga slovenskoga rodoljuba i veletreca g. Josipa Mahne-ta. Mladi naš rodoljub — upisan bijahše kao Slovenac — dobio je povrh odlične svjedočbe i počasni dar od 4000 kruna. Čestitamo srdačno vriednom mladici u njegovim čestitim roditeljima!

Cigaretni papir družbe sv. Cirila i Metoda, predao je ove dane u promet g. Stjepan Gamulin iz Jelse u Dalmaciji. Papir je vrlo dobar a i opremljen je vrlo ugodno. S jedne je strane na trobojnici zgodan napis a s druge je na papiricu ova rodoljubna klica:

Jedna smo duša, jedno smo tijelo, Jedan nam sladak jezika riek. Uprimo rukom, radimo smjelo! Žrtvujmo domu mladi si viek!

Kako je jur poznato, imati će družba 5% od prodaje. Preporučamo trgovcima da nabave ovaj papir, a pušačima polazemo na dušu, da taj papir i od trgovaca zahtijevaju svuda i svagdje. Cijena kultiji od 100 snopića iznaša K 2-25.

Spor između biskupa i prošta. Glasilo tršćanskih židova „Čiftić“ a kojim su u najtlesnijem savezu katolicki svećenici talijanske narodnosti, piše, da je između presvj. g. biskupa Sterka i prošta g. prošta Petronia nastao spor ili razdor. Nemožemo znati koliko je na tom istine, ali ako postoji zbilja kakav spor između biskupa i prošta, neće se nitko čuditi, komu je poznato, da se nalazi i prost među onim biskupovima prijateljima, koji su potpisali i postali u Rim, sv. Stolici glasovitu spomenicu talijanskog svećenstva biskupije proti biskupu Sterku.

Izbor župnika. U Novog Vasi kod Poreča razpisan je natječaj na mjesto župnika do dne 10. augusta, što znači, da će doći do mala i do izbora župnika, nu što upozorujemo one, kojih se lice.

Gloria di Portole! (Slava Oprelja). Ogo 72 talijanskih mudraca, što ih je svijet rodio slavni Oprelja grad, moralo je negdje ostati ovih dana zabezakueto čuvši, da im je slavu potamnio sugradjanin i potomak njihov kud i kamo slavniji od njih, a to je Francesco Timeus di Ferdinando di Portole 31 godinu u star, bivši upravitelj poštanskog ureda u Motovunu. Zadnji čin njegove slave, kojim si je ovjenčao svoje visoko čelo, odigrao je dne 15. t. mj. pred porotom u Rovinju. Obužen bijahše radi zločina službenog pronevjerena, počinjenog tim, što je iz poštanske blagajne u Motovunu umjeseo: junija 1899. do 26. novembra 1900. pronevjerio 1213 kruna i 53 pare. Obuženi bacao je na razpravi krivnju na

druge, ali tako nespretno i nerjetojato, da tim nemožase nikoga uvjeriti. Porotnici spoznase ga krivim zločina službenog pronevjerena i sud ga je odsudio na 3 godine teške tamnice. Erar negubi ni godine pronevjerem ništa, jer trpi pronevjerenu svotu udova Rocca, vlasnica onog poštanskog ureda.

Šta čini „Gloria di Montona“ — Corazza?

Glede pitanja mjestnih imena po Istri piše nam prijatelj našega lista: Obzirom na graju, što se je sa protivničke strane podigla radi tobože poslavjenih imena mjestnih po Istri i na otocih kvaternarskih, neće biti s gorega ako doprinesemo mali podatak potičući iz pera nedvojbenog Talijana i častnika t. j. kapitana Jakova Marieni-a, koj je kroz više godina bio ravnateljem mjerničkih radnja uzduž austrijskih obala u jadranskom moru. Pisao je to valjani kapetan u ono gluhlo doba noći (1890.) kadno židovi okolo „Maloga“ nisu jošje mogli strahom zadušljeni, prislušivati tajnovsteno približenje „sveslavenskog valjstva“ (la marea slava.)

U knjizi „Portolano del Mare adriatico“, Milano 1830. čitamo na strani XI. predgovora:

Lungo le coste illiriche e dalmatine, e nelle isole pochi sono i luoghi che abbiano nome proprio italiano: a tutti gli altri si sono conservati i nomi del paese, scrivendoli appunto come si udivano pronunziare dagli abitanti.

Bit će sigurno dosta latinskih i možda i talijanskih mjestnih imena po Istri, koja su dosadšcem našega naroda u ove krajeve — a nije se to istom jučer služilo; najranija naseljenja hrvatska i slovenska sižu u VII. v. kršćanske ere — primila po zvučnih zakonih slavenako obilježje, a u tom smislu može se govoriti o slavizaciji mjestnoga kojega imena. Da su si ta imena uzprkos 2000-godišnjoj kulturi talijanskoj stekla građansko pravo i do danas se nedotaknuto uzdržala, govori dosta riečito da su na svom mjestu da će slavenskom žilavošću preživjeti djetinske novotarje juntime. Narav je govornika, a narav će se povraćati, ako ju i protjeraj silomice. — Nu kako da okrstimo postupak novih latinizatora! Drugo je ako si puk stvara i upriliči po jeziku svojem, naravnim, ne naredjenim putem svoja mjestna imena, a drugo je sasvim drugo ali i nadajmo se i sasvim jalovo, ako se gospoda junta pri zelenom stolu dogovaraju da će talijanska imena istom stvarati a la: Opicina, Chiusi, Metellano, Nalino, Arezzo, Frascati, Apriano i stotine drugih.

Čemu je to svoje — barba Šime? U jednom tršćanskom talijanskom listiću čitamo kratko izvješće o zadnji sjednici občinskoga zastupstva u Poreču. Izvjestitelj pripovieda, kako je zastupstvo kupilo od Danelona za 4000 kruna zemljište za novu klanicu, kako je imenovalo neku Vasotto učiteljicom otročjeg zabavišta i konačno učiteljicom. U Novog Vasi kod Poreča razpisan je natječaj na mjesto župnika do dne 10. augusta, što znači, da će doći do mala i do izbora župnika, nu što upozorujemo one, kojih se lice.

Tako rečeni listići, a mi, dok nesaznamo što i koliko je na tomu istine, čekamo da nam se oglasi stari znanac i prijatelj Šime Hadun — jer za sada znamo čemu je to svoje?

Samo da ih nestane. Pišu nam iz Pazina dne 23. jultija: Ovdje izpražnjeno je mjesto sudca jer je gosp. savjetnik Appolonio premješten u Trst. Talijani, a i vladini prugovi s njima su se već pobrinuli za nasljednika.

koji akoprem nije sposoban za to mjesto, jer i sa Partićem u ruci nije kadar da napíše pet rieči hrvatski bez pogriješke, ima ipak prerogativu da je oženio pazinku i da je „puro sangue“.

Netreba natječaja — jer bi tada zagraunale crna vrane i moglo bi se dogoditi zlo po Talijane da dodje u Pazin koji savjetnik ili tajnik Hrvat, koji bi znao hrvatski pisati i bez pogriješke. Tako bi nastala pogibelj i „pohrvataenja citadelle“.

Da tu pogibelj, koja je objzvenula maštu naših Talijana, predusretnu, eto pobrinula se vlada i talijansko političko društvo. Videant consules!

„Židovce“ biesni opet proti tršćanskom biskupu i proti slavenkom svećenstvu. Nevjerujemo, da je vladajuća vrucina pronzročila izvanredno biesnilo maloga „Čiftića“, toga zanosnog zagovornika i zaštitnika talijanskog svećenstva u Primorju, počam od biskupa Flappa, pak dolje sve do budućeg biskupa Mio-ni-a. Njesto drugo mora, da se je dogodilo li će se dogoditi jer „čiftić“ bica oko sebe tako biesno proti biskupu Sterku i proti našem svećenstvu, da si taj pojav nemožemo inače protumačiti, van tim, da se nešto iza brda valja.

Mi se u ostalom nečudimo tomu biesnilu židovskog derana, koji bi imao svoj krivi nos utieati jedino u svoje sinagoge i pustiti na mira katolické crkve i svećenike, al se čudimo, da mu je dozvoljeno onako goropadno navajivati na poglavicu katolika tršćansko-koparske biskupije. Da mi napíšemo samo stoti dio proti biskupu Flappu, od onoga, što taj židovski smet nadrija proti biskupu Sterku, naš list nebi nikada ugledao božjega svieta.

Mi doista zavidjamo „Čiftiću“ onoliko slobodu tiska u Trstu, ali nezavidjamo ni talijanskim biskupom ni talijanskomu svećenstvu, koje se daje braniti i zastupati od najljucjeg dusmana katolické crkve i njezinih svećenika.

Talijanski biskupi i svećenici znadu pogotovo, da im se onaj smradni list ne nameće braniteljem i zaštitnikom iz ljubavi do njih, iz poštovanja do njihovog staleza ili iz poštivanja do katolické crkve; oni su svi u duši uvjereni, da ih „Čiftić“ u dnu duše prezire, da ih mrzi kao i sve drugo, što je katolické, ali njim je ipak mlo i siadko, što stupa za njih u boj proti jednomu biskupu i proti slavenkomu svećenstvu židovski list, koji hoće da bude talijanski, a nije i nemože da bude drugo, nego čiftski.

Pemilovani. Za prošlog zasjedanja porote kod okružnoga suda u Rovinju bijahu odsudjeni na smrt radi umorstva i naručenog umorstva Antun Gasparini i Antonija udova Gasparini iz Novesari kod Poreča. Na molbu njihovog odvjetnika bijahu obojica pomilovani i odsudjeni na tešku tamnicu on na 18 godina a ona doživotno.

Osudjen. Iz Tinjana doznajemo, da je bio poznati naš protivnik i krčmar Ilarij Vitas Belac od c. kr. kotarskoga suda u Pazinu odsudjen na dva čedna zatvora radi toga, što se je zagrozio našemu občinskomu načelniku, da će ga uбити ako mu bude oduzeta dozvola krčmarjenja. Obćenit je kod nas glas, da se je taj delija prekasno uhvatio, da je bio sudac jako blag s njim jer je odviše i predugo zlorabio mirovljubivost i dobrotu našega čestitoga načelnika.

Glavna skupština talijanskoga političkoga društva za Istru. U nedjelju dne 14. o. mj. sastaje se talijanski kolovodje Istre u kazalištu u Rovinju na godišnjoj glavnoj skupštini. Nakon rješanja občnog dnevnoga reda upuštise se talijanska gospoda u razpravu i o razdoru, koji je bio među njima nastao kod zadnjih izbora za carevničku vijeće i to upravu kod izbora za istarski veleposjed.

